

اعضای کلوب خزر و چالش بر سر تقسیم منافع

تغییر در دریای خزر
منافع است و نشان می دهد
احتمال تبدیل شدن این بزرگترین
دریاچه جهان به «منطقه بحرانی» بعید
نیست

هم جمع شوند. بهر روی ترکمنستان و قزاقستان نشان داده اند که بهتر با مواضع روسیه کنار می آیند. ایران نیز که درگیر ملاحظات خویش با غرب و آمریکا است و سعی می کند تا برخی نیازهای خود را از منبع روسها تأمین کند، تا حدود زیادی آماده پذیرش یک توافق با روسیه است. اکنون که بزرگترین کشورهای ذی نفع ساحلی، روسیه و آذربایجان به توافق دست یافته اند، همراهی دیگر بازیگران محتمل تر است.

تحول جدید، بیشتر معلول استراتژی روسیه است. هدف اصلی سیاست خارجی مسکو در مناطق مجاور، تحکیم روابط با همسایگان و افزایش نفوذ روسیه در میان کشورهای دوازده گانه مشترک المنافع است. جمهوری آذربایجان بیش از همه برای روسیه اهمیت دارد، چرا که مرزهای طولانی این جمهوری با روسیه در قسمت جنوب، بسیار حائز اهمیت است. روابط باکو - مسکو در اغلب موارد خوب بوده است، اما سوءظن آذری ها نسبت به کمک نظامی - امنیتی مسکو به ارمنستان همواره بر روابط دو کشور سایه افکنده و همین امر باعث

بروز وقفه در پیشرفت روابط شده است. اما اکنون روسیه معتقد می باشد که این وقفه غلط بوده است. البته نگاه آذربایجان به نحوه تقسیم منابع و ذخائر خزر نیز مشکل ساز است. باکو خواهان تقسیم این دریاچه به شعبات ملی است. این پیشنهاد شاید برای آن مطرح می شود که اکثر حوزه های نفتی آذربایجان در مناطق دور از ساحل قرار دارند. از طرفی مسکو طرفدار بهره برداری مشترک از ذخایر است، امری که عملی شدن آن می تواند اکثر حوزه های نفتی آذربایجان را از حوزه نظارتی

کشورهای ساحلی در افق پدیدار شده است. ولادیمیر پوتین، رئیس جمهوری روسیه، در اولین سفر خویش به آذربایجان در نیم ژانویه ۲۰۰۱، موفق شد به توافقی با حیدرعلی اف دست یابد و این خود می تواند سنگ بنای توافقات احتمالی دیگر باشد. البته این توافق که مفاد آن هنوز منتشر نشده

است، نه به معنای سرانزیر شدن سرمایه گذارهای خارجی است و نه به معنای حل یک شبه معضل تقسیم منابع! اما تعبیر روزنامه واشنگتن تایمز که سفر پوتین به باکو را یک «غارگیری سیاسی» خوانده است، نشان از کسب امتیازات عیدیه توسط روسیه دارد. حل این موضوع در دهه ۱۹۹۰ راه به جایی نبرد. مشکل اینجاست که اکثر کشورهای مذاکرات بسیار تنگ نظرانه مذاکره می کنند و چنان جوی از سوءتفاهم پدید می آورند که مدتی نسبتاً طولانی می گذرد تا بار دیگر دور

منابع نفت خلیج فارس مهم است یا منابع نفت و گاز خزر؟ تردید نیست که در سالهای جاری و آتی، خلیج فارس مهم ترین تأمین کننده انرژی فسیلی جهان است. اما منطقه خزر هم دویست میلیارد شبکه نفت و حدود ششصد تریلیون فوت مکعب گاز دارد. از طرفی، پایان یافتن تدریجی ذخایر در حال بهره برداری نفت گاز در سایر مناطق جهان، شرکت های نفتی و مصرف کنندگان عمده را پیش از پیش به نفت خاورمیانه (عربستان، ایران، امارات، بحرین و...) وابسته می کند، از همین رو کوشش جدی در جریان است تا بایر بهره برداری از منابع نفت و گاز دریای خزر و کشورهای پیرامونی آن، از میزان این وابستگی کاسته شود.

اما در اینجا یک مشکل وجود دارد. کشورهای ساحلی دریای خزر هنوز به توافقی بر سر چگونگی تقسیم منابع بستر دریا دست نیافته اند! روسیه، ایران، آذربایجان، ترکمنستان و قزاقستان اعضای کلوب خزر هستند. البته در گذشته این کلوب فقط دو عضو داشت: ایران و

اتحاد جماهیر شوروی سابق، اما اکنون که شوروی به تاریخ پیوسته و از دل آن مجموعه کشورهای مشترک المنافع با ۱۲ عضو بیرون آمده است، مشکل هم متنوع شده است.

دریای خزر به عنوان بزرگترین دریاچه جهان فقط نفت و گاز ندارد. همین دریاچه محصولی به نام خاویار دارد که خوردن یک پرس آن برای بسیاری از جهانیان در حد یک آرزوست! به هر روی با تحولاتی که به تازگی اتفاق افتاده است به نظر می رسد که امکان دستیابی به یک توافق میان

بازی برخوردار است و بسیار مایل است تا با این کارت بازی کند.

توانایی اعمال نفوذ مسکو و استفاده از کارت انرژی به خاطر آن است که منابع نفت و گاز خزر هنوز به مرحله بهره‌برداری و تأمین نیازهای داخلی کشورهای ساحلی شمالی و دیگران نرسیده است. زمستان سخت امسال را تصور کنید و باز هم در نظر بگیرید وقتی راکه ادوارد شواردنادره رییس جمهوری گرجستان وزیر انرژی خود راشتابان به مسکو روانه کرد تا از کرملین خواهش کند ارسال گاز طبیعی به تقلیس را از سرگیرد. مردم تقلیس به خاطر قطع گازارسالی روسیه در سرما و بی‌غذایی مانده بودند. این وضعیت، خاص گرجستان نیست. اکثریت قریب به اتفاق جمهوریهای آسیای میانه و قفقاز، به همراه اکثر کشورهای اروپای غربی، به منابع نفت و گاز روسیه وابسته‌اند و ۴۲ درصد نیازهای خود را از آنجا تأمین می‌کنند. همین وضعیت سبب شده است تا برخی از «فشار ژئوپلتیک» روسیه بر دیگران سخن بگویند. غرب از امتیازخواهی روسیه و استفاده از اهرم نفت و گاز آشفته است.

خزر گویای آن است که موضوع بسیار جدی است. بهتر ترتیب، باید منتظر ماند و دید که نشست غیررسمی سران کشورهای ساحلی در بندر ترکمن‌باشی ترکمنستان در اواخر اسفندماه و سفر رییس جمهوری ایران به مسکو، پس از این نشست و امضای احتمالی یک پیمان استراتژیک میان تهران - مسکو چه آثاری را به دنبال خواهد داشت. آیا ایران و ترکمنستان خواهند توانست دیگران را به تقسیم مشاع و بهره‌برداری مساوی از منابع و ذخائر طبیعی دریایچه خزر راضی کنند یا اینکه روس‌ها، قزاق‌ها و آذری‌ها در به کرسی نشاندن نظرات خود موفق خواهند بود. آیداریای خزر، دریای صلح و دوستی خواهد بود یا حضور ناوها و موشک‌اندازها فضای این دریا را بر همسایگان و آرزیان تبدیل به یک فضای نظامی - امنیتی خواهد کرد. در میان بازیگران کلوب خزر، روسیه و ایران قدرتمندترین اعضا هستند. اما در بعد تأثیرگذاری و قدرت اعمال نفوذ بر دیگر اعضای ساحل خزر، روسیه دست برتر را دارد، چرا که به قول آریل کوهن، کارشناس بنیاد مطالعات استراتژیک هریتیج، روسیه از ورق انرژی در

پاکو خارج کند. به هر حال، سفر پوتین به پاکو یک سفر مهم بود، اگرچه همزمان با این سفر، مانور بزرگ روسیه در دریای خزر نیز انجام شد. روزنامه ورمیانووستی چاپ مسکو، آن همزمانی را اتفاقی دانست. اما آنچه یک مقام نیروی دریایی روسیه در باب این مانور گفت، بسیار هشدار دهنده است و نشان می‌دهد که نفت و گاز خزرمی‌تواند وضعیت ژئوپلتیک و ژئواستراتژیک منطقه را تحت تأثیر شدید قرار دهد. کشورهای نظیر آذربایجان برای تحت تأثیر قرار دادن دیگر کشورها به منظور اعطای امتیازات دلخواه سعی می‌کنند تا پای ناتو و آمریکا را به منطقه باز کنند. البته این جوسازی برای کسب امتیازات در خزر یک دلیل این دعوت می‌باشد. بهر روی مقام نظامی روس جمله هشدار دهنده‌ای بر زبان رانده است: «اگر تا زمان آغاز گسترده استخراج نفت خزر نتوانیم با همسایگان خود در این دریا به توافق برسیم، عامل نیروی نظامی از اهمیت کلیدی در این دریا برخوردار خواهد شد.» از سوی دیگر و اضافه بر لحن این ژنرال روس باید گفت که مانورهای نظامی دو سال اخیر در دریای

منتشر شد

سومین راهنمای کشاورزی ایران

با معرفی بیش از سه هزار مجتمع کشت و صنعت، دامداری، مرغداری، شیلات و آبزیان صنایع غذایی، ماشین‌الات کشاورزی و شرکت‌ها و کارخانجات منتشر شد.

✓ آخرین آمار تولید و صادرات محصولات کشاورزی

✓ معرفی وزارت جهاد سازندگی

✓ معرفی هر نهاد و سازمانی که بخش یا تمامی فعالیت آن

به کشاورزی مربوط است

فقط با یک تلفن کتاب برای شما ارسال می‌شود

فاکس: ۸۸۳۲۳۶۱

تلفن: ۸۸۴۲۷۳۰